

Passieve vismonitoring zoete Rijkswateren:

Voortgangsrapportage april – november 2010

Ir. O.A. van Keeken, J.A.M. Wiegerinck, J.A. van Willigen,

Rapport C154/10

IMARES Wageningen UR

(IMARES - Institute for Marine Resources & Ecosystem Studies)

Opdrachtgever: RWS-RIZA
Postbus 17
8200 AA Lelystad

Publicatiedatum: 1 december 2010

IMARES is:

- een onafhankelijk, objectief en gezaghebbend instituut dat kennis levert die noodzakelijk is voor integrale duurzame bescherming, exploitatie en ruimtelijk gebruik van de zee en kustzones;
- een instituut dat de benodigde kennis levert voor een geïntegreerde duurzame bescherming, exploitatie en ruimtelijk gebruik van zee en kustzones;
- een belangrijke, proactieve speler in nationale en internationale mariene onderzoeksnetwerken (zoals ICES en EFARO).

P.O. Box 68

1970 AB IJmuiden

Phone: +31 (0)317 48 09 00

Fax: +31 (0)317 48 73 26

E-Mail: imares@wur.nl

www.imares.wur.nl

P.O. Box 77

4400 AB Yerseke

Phone: +31 (0)317 48 09 00

Fax: +31 (0)317 48 73 59

E-Mail: imares@wur.nl

www.imares.wur.nl

P.O. Box 57

1780 AB Den Helder

Phone: +31 (0)317 48 09 00

Fax: +31 (0)223 63 06 87

E-Mail: imares@wur.nl

www.imares.wur.nl

P.O. Box 167

1790 AD Den Burg Texel

Phone: +31 (0)317 48 09 00

Fax: +31 (0)317 48 73 62

E-Mail: imares@wur.nl

www.imares.wur.nl

© 2010 IMARES Wageningen UR

IMARES is onderdeel van Stichting DLO
KvK nr. 09098104,
IMARES BTW nr. NL 8113.83.696.B16

De Directie van IMARES is niet aansprakelijk voor gevolgschade, noch voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van IMARES; opdrachtgever vrijwaart IMARES van aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag weergegeven en/of gepubliceerd worden, gefotokopieerd of op enige andere manier gebruikt worden zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

A_4_3_1-V11.2

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1. Inleiding	4
2. Passieve monitoring 2010	4
2.1 Fuikenregistraties	4
2.2 Zalmsteekbemonsteringen	6
3. Kwaliteitsborging	8
Verantwoording	9

1. Inleiding

In deze rapportage wordt een overzicht gegeven van de stand van zaken per 30 november 2010 van de passieve vismonitoring in het kader van de MWTL-monitoring. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van Rijkswaterstaat RIZA en het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

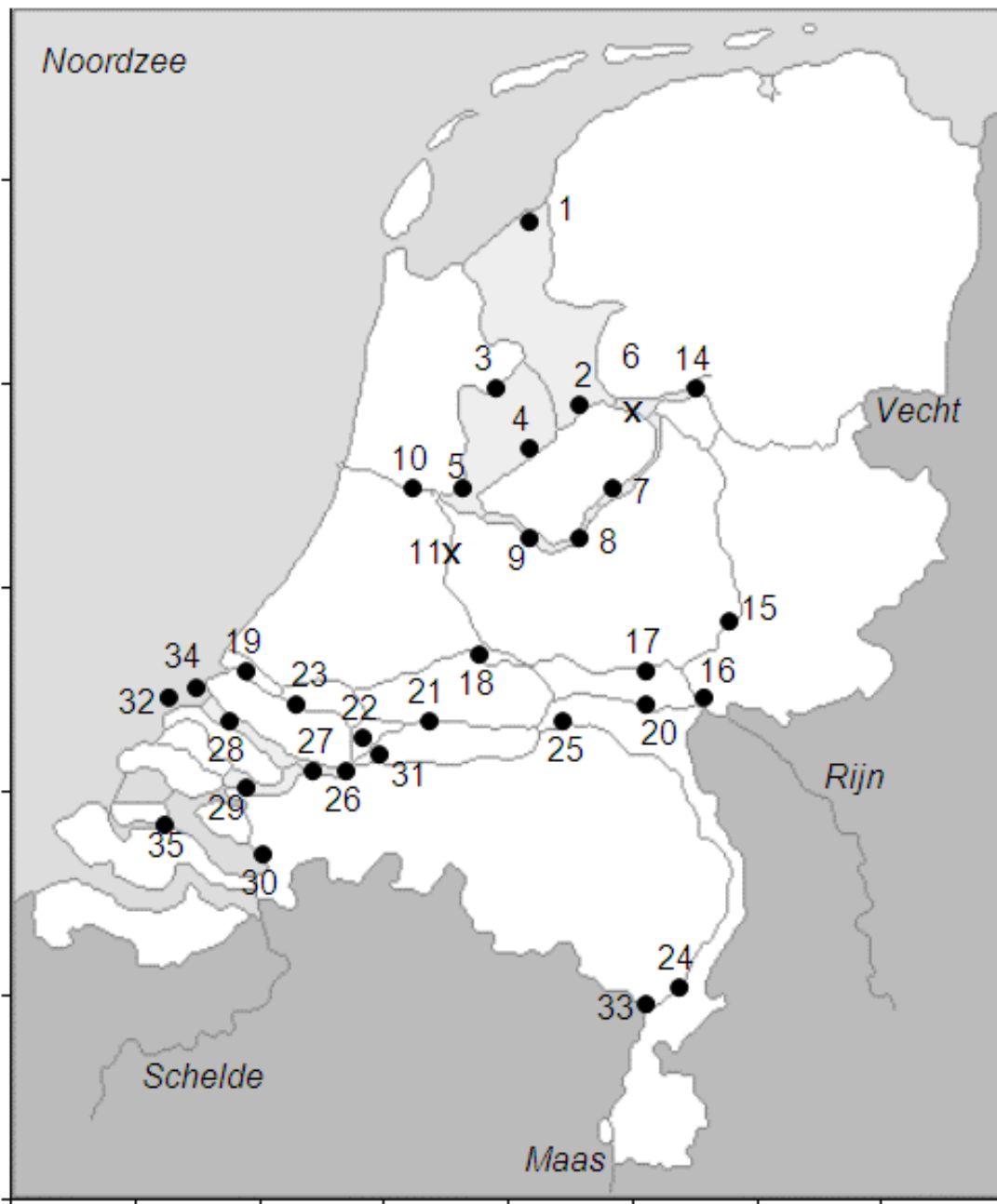
2. Passieve monitoring 2010

2.1 Fuikenregistraties

In de Nederlandse rijkswateren wordt van 30 meewerkende beroepsvissers de fuiken bemonsterd (*Fig. 7*). In dit rapport zijn de locaties genummerd van 1 t/m 35, waarbij de gebieden 12 en 13 al in het begin van de monitoringsperiode (vanaf 1993) zijn afgevallen en gebied 11 sinds 2001. Met ingang van 2006 zijn tevens gebieden 4 en 6 afgevallen. De ene beroepsvisser is gestopt, met de andere beroepsvisser kon geen overeenstemming gevonden worden over vergoeding voor de bemonstering, naar aanleiding van de perikelen rond de gunning en onderhandelingen met andere partijen. Met alle andere beroepsvissers is wel een overeenkomst gesloten kunnen worden. In 2008 is de beroepsvisser in gebied 23 gestopt en is de monitoring in dit gebied overgenomen door een andere beroepsvisser die al in het programma zit, zodat de monitoring wordt gecontinueerd. In 2010 is een beroepsvisser die al in het programma zit begonnen met de vangstregistratie in gebied 4, waardoor deze weer in het programma zit. Tevens wordt door drie vissers bemonsterd in gebied 35 (Veerse Meer).

Op de meeste locaties worden gewone aalfuiken, zogenaamde staande (hok-) fuiken gebruikt. In de Maas, direct onder de stuw te Lith (gebied 25) en beneden de stuw te Linne (gebied 33) wordt de monitoring uitgevoerd met behulp van een ankerkuil, die in de stroom wordt geplaatst. Op deze locatie wordt geen normale fuikvisserij bedreven. Vanwege te sterke stroming en/of andere oorzaken, met name fuikdiefstal, is in rivieren het gebruik van staande fuiken aan stokken slechts zeer beperkt mogelijk. In plaats daarvan wordt veelal met schietfuiken gevist. Daarnaast wordt ook met treinen van fuiken gevist. Dit zijn series van met elkaar verbonden fuiken, die alle met de punt naar de stroom gericht staan. De vistuigen die door de meewerkende vissers worden gebruikt zijn primair gericht op het vangen van hun voornaamste inkomstenbron: de aal. Ook de maaswijdte (18-20 mm gestrekte maas) is hierop aangepast. De overige soorten belanden als bijvangst in deze fuiken. Aan de meewerkende vissers is gevraagd van hun totale bestand aan fuiken vier fuiken te selecteren en hiervan de vangsten te registreren. Bij de selectie van de fuiken is gevraagd om die fuiken te kiezen waarvan ze verwachten dat daar de grootste soortendiversiteit mee kan worden waargenomen en niet noodzakelijkerwijs de hoogste aalvangst.

Gedurende het fuikseizoen worden in alle visgebieden bij iedere lichte vangst van de vier geselecteerde fuiken geregistreerd op een standaardformulier. Op alle locaties worden de vangsten van baars, snoekbaars, pos, blankvoorn en brasem en in het IJsselmeer/Markermeer gebied daarnaast ook spiering niet geregistreerd, aangezien dit de vissers veel tijd kost.

Figuur 1. Overzicht van de locaties van de fuiken die worden geregistreerd

Aan het begin van het vangstseizoen 2010 zijn voor de visgebieden pakketten samengesteld en opgestuurd. Tussentijds is (meestal telefonisch) contact geweest met de vissers wanneer deze problemen hadden met het invullen van het formulier of moeite hadden een bepaalde vis te determineren.

Het pakket bevat:

- Brief met instructies voor de werkwijze van dat jaar.
- Voorbeeld vangstregistratieformulier.
- Lege vangstregistratieformulieren.
- Kaart waarop de locaties van de fuiken aangegeven moeten worden.
- Reeds gefrankeerde retourenvelop voor het terugzenden van het kaartje, de ingevulde vangstregistratie- formulieren en een nota.

Naar aanleiding van het verbod op aalvisserij dit jaar gedurende september-november, waarvoor voor dit projectonderdeel geen ontheffing is verleend door het Ministerie van EL&I Dienst Regelingen, is gevraagd om in september de gegevens terug te sturen.

Geplande werkzaamheden voor december 2010 - november 2011:

- Controle en invoer van de vangstregistratiegegevens 2010.
- Verwerking van de gegevens en rapportage (concept eindrapport per 1 april 2011, definitieve eindrapport per 1 mei 2011).
- Versturen pakketten voor 2011

2.2 Zalmsteekbemonsteringen

Op een viertal locaties in het Nederlandse deel van het rivierengebied wordt de zalmsteekbemonstering uitgevoerd naar stroomopwaarts trekkende anadrome vis (met name zalm en zeeforel en indien aanwezig ook fint, elft en houting). Bij de monitoring wordt gedurende twaalf weken met behulp van zalmsteken door beroepsvissers gevist. De monitoring is opgezet om inzicht te krijgen in een mogelijk herstel van de salmonidenpopulaties en om uitzetactiviteiten bovenstrooms te kunnen evalueren.

Zalmsteken zijn grofmazige fuiken met een gestrekte maasopening van 14 cm vooraan die aflopen tot 7 cm achterin het net. De fuiken zijn met de opening tegen de stroom in gezet en voorzien van een schutwand dat tot de oever loopt.

In 2010 is op de volgende locaties gevist door beroepsvissers (*Fig. 2*):

(1) Lek: in de Lek wordt gevist met behulp van twee zalmsteken in het stuwkanaal van het sluiscomplex te Hagestein. Dit is de eerste barrière die optrekkende salmoniden op de Lek tegenkomen.

(2a) IJssel: in de bovenloop van de IJssel (direct bij de splitsing Nederrijn/IJssel) wordt met behulp van 1 zalmsteek gevist.

(2b) Nederrijn: in de Nederrijn (nabij de splitsing Nederrijn/IJssel) wordt met behulp van 1 zalmsteek gevist.

(3) Maas: in de Maas wordt met één zalmsteek gevist stroomafwaarts van de stuw bij Lith (de eerste barrière in de Maas). Deze is nabij de uitstroomopening van de vistrap geplaatst.

(2) Waal: in de Waal/Boven Merwede is met twee en indien mogelijk met drie zalmsteken gevist ter hoogte van Woudrichem en Gorinchem.

Alle zalmsteekvissers zijn minimaal eenmaal per monsterperiode bezocht om de vangstopstelling, determinatie en dataverwerking te controleren. Bij deze locaties wezen de controles uit dat de bemonstering en determinatie van vis verliep zoals afgesproken. De gegevens van de eerste periode (juni –juli 2010) van alle vissers zijn binnen.

Voor de visserij met zalmsteken gedurende de sluiting van de aalvisserij in september-november is wel ontheffing verleend door het Ministerie van EL&I Dienst Regelingen. Hierdoor heeft de visserij gewoon plaatsgevonden. De tweede periode is net afgesloten (oktober tot eind november). Deze gegevens en logboeken moeten grotendeels nog verzameld worden van de desbetreffende beroepsvissers. Invoer van alle gegevens zal in december 2010 - februari 2011 plaatsvinden.

Figuur 2. Overzicht van de locaties van de zalmsteken die worden geregistreerd

3. Kwaliteitsborging

IMARES beschikt over een ISO 9001:2008 gecertificeerd kwaliteitsmanagementsysteem (certificaatnummer: 57846-2009-AQ-NLD-RvA). Dit certificaat is geldig tot 15 december 2012. De organisatie is gecertificeerd sinds 27 februari 2001. De certificering is uitgevoerd door DNV Certification B.V. Het laatste controlebezoek vond plaats op 22-24 april 2009. Daarnaast beschikt het chemisch laboratorium van de afdeling Milieu over een NEN-EN-ISO/IEC 17025:2005 accreditatie voor testlaboratoria met nummer L097. Deze accreditatie is geldig tot 27 maart 2013 en is voor het eerst verleend op 27 maart 1997; deze accreditatie is verleend door de Raad voor Accreditatie.

Verantwoording

Rapport C154/10
Projectnummer: 4302101001

Dit rapport is met grote zorgvuldigheid tot stand gekomen. De wetenschappelijke kwaliteit is intern getoetst door een collega-onderzoeker en het betreffende afdelingshoofd van IMARES.

Akkoord: Dr. M. de Graaf
Onderzoeker

Handtekening:

Datum: 1 december 2010

Akkoord: Drs. J. Asjes
Hoofd afdeling Vis

Handtekening:

Datum: 1 december 2010